Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 31ης Μαρτίου 2022*

«Προδικαστική παραπομπή – Προστασία των καταναλωτών – Οδηγία 2011/83/ΕΕ – Δικαίωμα υπαναχώρησης από εξ αποστάσεως συμβάσεις και από συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος – Εξαιρέσεις από το δικαίωμα υπαναχώρησης – Άρθρο 16, στοιχείο ιβ΄ – Παροχή υπηρεσιών σχετιζόμενων με δραστηριότητες αναψυχής – Σύμβαση η οποία προβλέπει συγκεκριμένη ημερομηνία ή προθεσμία εκτέλεσης – Παροχή υπηρεσιών έκδοσης εισιτηρίων – Ενδιάμεσος ο οποίος ενεργεί στο όνομά του, αλλά για λογαριασμό του διοργανωτή δραστηριότητας αναψυχής – Κίνδυνος ο οποίος συνδέεται με την άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης»

Στην υπόθεση C-96/21,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Amtsgericht Bremen (ειρηνοδικείο Βρέμης, Γερμανία) με απόφαση της 8ης Ιανουαρίου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Φεβρουαρίου 2021, στο πλαίσιο της δίκης

DM

κατά

CTS Eventim AG & Co. KGaA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους N. Jääskinen, πρόεδρο τμήματος, M. Safjan (εισηγητή) και N. Piçarra, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: L. Medina

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η CTS Eventim AG & Co. KGaA, εκπροσωπούμενη από τους M. Schlingmann και M. Gerecke, Rechtsanwälte,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

– η Φινλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις H. Leppo και A. Laine και τον S. Hartikainen,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον B.-R. Killmann και την I. Rubene,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 16, στοιχείο ιβ′, της οδηγίας 2011/83/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με τα δικαιώματα των καταναλωτών, την τροποποίηση της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 97/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ 2011, L 304, σ. 64).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της DM και της CTS Eventim AG & Co. KGaA (στο εξής: CTS Eventim), μιας παρόχου υπηρεσιών έκδοσης εισιτηρίων, σχετικής με την ύπαρξη δικαιώματος υπαναχώρησης από σύμβαση με αντικείμενο την αγορά εισιτηρίων για συναυλία.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 4 και 49 της οδηγίας 2011/83 έχουν ως εξής:

«(4) Σύμφωνα με το άρθρο 26 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ, η εσωτερική αγορά οφείλει να αποτελεί χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα στον οποίο εξασφαλίζονται η ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών και η ελευθερία εγκατάστασης. Η εναρμόνιση ορισμένων πτυχών των εξ αποστάσεως και εκτός καταστήματος συναπτόμενων συμβάσεων είναι αναγκαία για την προαγωγή μιας πραγματικής εσωτερικής αγοράς των καταναλωτών που επιτυγχάνει τη σωστή ισορροπία μεταξύ υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών και ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, εξασφαλίζοντας παράλληλα την τήρηση της αρχής της επικουρικότητας.

[…]

(49) Θα πρέπει να υπάρχουν ορισμένες εξαιρέσεις από το δικαίωμα υπαναχώρησης, τόσο για τις εξ αποστάσεως, όσο και για τις εκτός εμπορικών καταστημάτων συμβάσεις. […] Η παροχή δικαιώματος υπαναχώρησης στον καταναλωτή θα μπορεί επίσης να αντεδείκνυται στην περίπτωση ορισμένων υπηρεσιών όπου η σύναψη σύμβασης συνεπάγεται την κράτηση χωρητικότητας την οποία, εάν ασκούταν δικαίωμα υπαναχώρησης, ο έμπορος ενδέχεται να δυσκολευόταν να καλύψει. Αυτό ισχύει για παράδειγμα όταν γίνονται κρατήσεις σε ξενοδοχεία ή σε αγροικίες διακοπών ή σε πολιτιστικές ή αθλητικές εκδηλώσεις.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2011/83, το οποίο επιγράφεται «Αντικείμενο», ορίζει τα εξής:

«Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι, μέσω της επίτευξης ενός υψηλού επιπέδου προστασίας των καταναλωτών, να συμβάλει στην ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς με την προσέγγιση ορισμένων πτυχών των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών για τις συμβάσεις που συνάπτονται μεταξύ καταναλωτών και εμπόρων.»

5 Το άρθρο 2 της ανωτέρω οδηγίας, το οποίο τιτλοφορείται «Ορισμοί», προβλέπει τα ακόλουθα:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί

[…]

2) “έμπορος”: κάθε φυσικό πρόσωπο ή κάθε νομικό πρόσωπο, ανεξάρτητα από το εάν διέπεται από το ιδιωτικό ή δημόσιο δίκαιο, το οποίο ενεργεί, ακόμη και μέσω κάθε άλλου προσώπου ενεργούντος εξ ονόματός του ή για λογαριασμό του, για σκοπούς οι οποίοι σχετίζονται με τις εμπορικές, επιχειρηματικές, βιοτεχνικές ή επαγγελματικές δραστηριότητές του σε σχέση με συμβάσεις καλυπτόμενες από την παρούσα οδηγία·

3) “αγαθό”: κάθε ενσώματο κινητό πράγμα, πλην των πραγμάτων τα οποία πωλούνται στο πλαίσιο μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης ή με άλλο τρόπο από νόμιμη αρχή· το νερό, το φυσικό αέριο και η ηλεκτρική ενέργεια θεωρούνται “αγαθά” κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, εφόσον διατίθενται προς πώληση σε περιορισμένο όγκο ή καθορισμένη ποσότητα·

[…]

5) “σύμβαση πώλησης”: κάθε σύμβαση βάσει της οποίας ο έμπορος μεταβιβάζει ή αναλαμβάνει να μεταβιβάσει την κυριότητα αγαθών στον καταναλωτή, ο δε καταναλωτής καταβάλλει ή αναλαμβάνει να καταβάλει το τίμημα, καθώς και κάθε σύμβαση που έχει ως αντικείμενο ταυτόχρονα την παροχή αγαθών και υπηρεσιών·

6) “σύμβαση παροχής υπηρεσιών”: κάθε σύμβαση πλην σύμβασης πώλησης βάσει της οποίας ο έμπορος παρέχει ή αναλαμβάνει να παράσχει υπηρεσία στον καταναλωτή, ο δε καταναλωτής καταβάλλει ή αναλαμβάνει να καταβάλει το τίμημα·

7) “εξ αποστάσεως σύμβαση”: κάθε σύμβαση η οποία συνάπτεται μεταξύ του εμπόρου και του καταναλωτή στο πλαίσιο ενός οργανωμένου συστήματος πωλήσεων εξ αποστάσεως ή παροχής υπηρεσιών χωρίς την ταυτόχρονη φυσική παρουσία του εμπόρου και του καταναλωτή, με αποκλειστική χρήση ενός ή περισσότερων μέσων επικοινωνίας εξ αποστάσεως μέχρι και τη στιγμή σύναψης της σύμβασης·

[…]».

6 Κατά το άρθρο 6 της εν λόγω οδηγίας, με τίτλο «Απαιτήσεις ενημέρωσης για συμβάσεις εξ αποστάσεως και συμβάσεις εκτός εμπορικού καταστήματος»:

«1. Πριν δεσμευθεί ο καταναλωτής με σύμβαση συναπτόμενη εξ αποστάσεως ή εκτός εμπορικού καταστήματος ή με οποιαδήποτε αντίστοιχη προσφορά, ο έμπορος παρέχει στον καταναλωτή τις ακόλουθες πληροφορίες με ευκρινή και κατανοητό τρόπο:

[…]

γ) τη γεωγραφική διεύθυνση όπου ο έμπορος είναι εγκατεστημένος και τον αριθμό τηλεφώνου του εμπόρου, τον αριθμό τηλεομοιοτυπίας και τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του, εάν [υπάρχουν], ώστε να μπορεί ο καταναλωτής να επικοινωνήσει με τον έμπορο γρήγορα και αποτελεσματικά και, κατά περίπτωση, τη γεωγραφική διεύθυνση και την ταυτότητα του εμπόρου για λογαριασμό του οποίου ενεργεί·

δ) εάν διαφέρει από τη διεύθυνση που παρέχεται βάσει του στοιχείου γ), τη γεωγραφική διεύθυνση της εμπορικής έδρας του εμπόρου και, όπου ενδείκνυται, τη διεύθυνση του εμπόρου για λογαριασμό του οποίου ενεργεί, όπου ο καταναλωτής μπορεί να απευθύνει τυχόν παράπονά του·

[…]».

7 Το άρθρο 9 της ίδιας οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα υπαναχώρησης», προβλέπει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Εκτός εάν ισχύουν οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 16, ο καταναλωτής διαθέτει προθεσμία 14 ημερών για να υπαναχωρήσει από την εξ αποστάσεως σύμβαση ή τη σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος χωρίς να αναφέρει τους λόγους […]».

8 Το άρθρο 12 της οδηγίας 2011/83, το οποίο επιγράφεται «Αποτελέσματα της υπαναχώρησης», ορίζει, στο στοιχείο του α′, τα ακόλουθα:

«Η άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης τερματίζει τις υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών:

α) να εκτελέσουν την εξ αποστάσεως σύμβαση ή τη σύμβαση εκτός εμπορικού καταστήματος […]».

9 Το άρθρο 16 της ανωτέρω οδηγίας, το οποίο τιτλοφορείται «Εξαιρέσεις από το δικαίωμα υπαναχώρησης», προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη δεν παρέχουν το δικαίωμα υπαναχώρησης που προβλέπεται στα άρθρα 9 έως 15 για τις εξ αποστάσεως και εκτός εμπορικού καταστήματος συναπτόμενες συμβάσεις, όσον αφορά τα ακόλουθα:

[…]

ιβ) την παροχή στέγασης πλην για σκοπούς κατοικίας, μεταφοράς αγαθών, υπηρεσιών ενοικίασης αυτοκινήτων, εστίασης ή υπηρεσιών σχετιζόμενων με δραστηριότητες αναψυχής εάν η σύμβαση προβλέπει συγκεκριμένη ημερομηνία ή προθεσμία εκτέλεσης·

[…]».

Το γερμανικό δίκαιο

10 Το άρθρο 312 g του Bürgerliches Gesetzbuch (αστικού κώδικα), με τίτλο «Δικαίωμα υπαναχώρησης», προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Ο καταναλωτής έχει το δικαίωμα να υπαναχωρήσει από εξ αποστάσεως και από εκτός εμπορικού καταστήματος συναπτόμενες συμβάσεις, σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 355.

2. Εκτός αντίθετης συμφωνίας των μερών, δεν παρέχεται δικαίωμα υπαναχώρησης από τις εξής συμβάσεις:

[…]

9) συμβάσεις για την παροχή στέγασης πλην για σκοπούς κατοικίας, μεταφοράς αγαθών, υπηρεσιών ενοικίασης αυτοκινήτων, εστίασης ή υπηρεσιών σχετιζόμενων με δραστηριότητες αναψυχής εάν η σύμβαση προβλέπει συγκεκριμένη ημερομηνία ή προθεσμία εκτέλεσης,

[…]».

11 Κατά το άρθρο 355 του εν λόγω κώδικα, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα υπαναχώρησης από τις καταναλωτικές συμβάσεις»:

«1. Όταν ο νόμος παρέχει στον καταναλωτή δικαίωμα υπαναχώρησης σύμφωνα με την παρούσα διάταξη, ο καταναλωτής και ο έμπορος παύουν να δεσμεύονται από τις δηλώσεις βουλήσεώς τους για τη σύναψη της σύμβασης, εάν ο καταναλωτής υπαναχωρήσει εμπροθέσμως από τη δήλωση βουλήσεώς του.

[…]»

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

12 Στις 12 Νοεμβρίου 2019, η DM παρήγγειλε, με την ιδιότητα της καταναλώτριας, εισιτήρια για συναυλία την οποία διοργάνωνε τρίτος, μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας κρατήσεων την οποία διαχειρίζεται η πάροχος υπηρεσιών έκδοσης εισιτηρίων CTS Eventim.

13 Η συναυλία, η οποία ήταν προγραμματισμένη να πραγματοποιηθεί στις 24 Μαρτίου 2020 στο Brunswick (Γερμανία), ακυρώθηκε λόγω των διοικητικών περιοριστικών μέτρων τα οποία έλαβαν οι γερμανικές αρχές στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19. Όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, η συναυλία ενδέχετο να πραγματοποιηθεί στο μέλλον.

14 Στις 19 Απριλίου 2020, η DM ζήτησε από τη CTS Eventim την επιστροφή του αντιτίμου των εισιτηρίων, καθώς και την καταβολή των παρεπόμενων εξόδων, συνολικά ανερχόμενων στο ποσό των 207,90 ευρώ. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, με την πράξη της αυτήν, η DM δήλωσε σιωπηρώς ότι υπαναχωρεί από τη σύμβαση που είχε συνάψει με τη CTS Eventim.

15 Στη συνέχεια, η CTS Eventim, ενεργώντας για λογαριασμό του διοργανωτή της συναυλίας, απέστειλε στην DM, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στη γερμανική νομοθεσία για την ακύρωση των δραστηριοτήτων αναψυχής στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19, ένα κουπόνι αξίας 199 ευρώ το οποίο είχε εκδώσει ο διοργανωτής και αντιστοιχούσε στο αντίτιμο των εισιτηρίων.

16 Η DM ζητεί από το αιτούν δικαστήριο να υποχρεώσει τη CTS Eventim να της επιστρέψει το αντίτιμο των εισιτηρίων, καθώς και τα παρεπόμενα έξοδα.

17 Το αιτούν δικαστήριο, το οποίο καλείται να αποφανθεί επί του κύρους της υπαναχώρησης της DM, φρονεί ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83 εξαίρεση από το δικαίωμα υπαναχώρησης δεν έχει εφαρμογή στην υπόθεση της κύριας δίκης. Συγκεκριμένα, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η εξαίρεση αυτή πρέπει να ισχύει μόνο σε σχέση με τον άμεσο πάροχο υπηρεσίας σχετιζόμενης με δραστηριότητες αναψυχής, δηλαδή, εν προκειμένω, τον διοργανωτή της συναυλίας, και όχι ως προς τον πάροχο υπηρεσιών έκδοσης εισιτηρίων, ο οποίος απλώς μεταβιβάζει το δικαίωμα εισόδου σε συναυλία. Προσθέτει ότι, σε περίπτωση υπαναχώρησης πολλούς μήνες πριν από την ημέρα για την οποία η δραστηριότητα είναι προγραμματισμένη, ο έμπορος έχει τη δυνατότητα να αποκομίσει με άλλον τρόπο όφελος από τη χωρητικότητα για την οποία είχε γίνει κράτηση, μεταπωλώντας τα εισιτήρια σε άλλα πρόσωπα.

18 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Amtsgericht Bremen (ειρηνοδικείο Βρέμης, Γερμανία) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το εξής προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει το άρθρο 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας [2011/83] την έννοια ότι, σε περίπτωση που ο έμπορος δεν παρέχει άμεσα στον καταναλωτή υπηρεσία σχετιζόμενη με δραστηριότητες αναψυχής, αλλά του παρέχει το δικαίωμα πρόσβασης σε τέτοια υπηρεσία, η περίσταση αυτή αποτελεί επαρκή λόγο για να αποκλειστεί το δικαίωμα υπαναχώρησης του καταναλωτή;»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

19 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου την οποία θεσπίζει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, στο Δικαστήριο απόκειται να δώσει στο εθνικό δικαστήριο χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα επίλυσης της διαφοράς της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα προδικαστικά ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 2021, PL Holdings, C-109/20, EU:C:2021:875, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

20 Επιπλέον, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να παράσχει στο αιτούν δικαστήριο, με βάση τη δικογραφία της κύριας δίκης και τις γραπτές παρατηρήσεις που του υποβλήθηκαν, στοιχεία που θα του επιτρέψουν να εκδώσει την απόφασή του (πρβλ. απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2015, Grünewald, C-559/13, EU:C:2015:109, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

21 Εν προκειμένω, επισημαίνεται αφενός ότι, καθόσον η CTS Eventim απλώς μεταβιβάζει το δικαίωμα πρόσβασης σε δραστηριότητα αναψυχής την οποία διοργανώνει τρίτος, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η εταιρία αυτή δεν παρέχει άμεσα στον καταναλωτή υπηρεσία σχετιζόμενη με την εν λόγω δραστηριότητα, δεδομένου ότι ο διοργανωτής της συναυλίας είναι ο μοναδικός άμεσος πάροχος τέτοιας υπηρεσίας.

22 Η απόφαση περί παραπομπής δεν περιέχει ακριβείς πληροφορίες σχετικά με το πλαίσιο εντός του οποίου η CTS Eventim ασκεί τη δραστηριότητά της, και ιδίως όσον αφορά τους συμβατικούς όρους που διέπουν τη σχέση μεταξύ της CTS Eventim και του διοργανωτή της συναυλίας της οποίας η ακύρωση είναι επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης. Εντούτοις, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο και, ειδικότερα, από τις γραπτές παρατηρήσεις που

κατέθεσε η CTS Eventim συνάγεται ότι τα εν λόγω μέρη συνδέονται μεταξύ τους με συμβατική σχέση δυνάμει της οποίας η CTS Eventim πωλεί εισιτήρια στο όνομά της, αλλά για λογαριασμό του διοργανωτή.

23 Αφετέρου, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης σύμβαση συνιστά «εξ αποστάσεως σύμβαση», κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 7, της οδηγίας 2011/83, δεδομένου ότι συνήφθη μεταξύ της DM με την ιδιότητα της καταναλώτριας και της CTS Eventim με την ιδιότητα του εμπόρου, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 2, της οδηγίας. Πράγματι, η έννοια αυτή περιλαμβάνει όχι μόνον το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ενεργεί στο πλαίσιο της δικής του εμπορικής, επιχειρηματικής, βιοτεχνικής ή επαγγελματικής δραστηριότητας σε σχέση με συμβάσεις οι οποίες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας, αλλά και το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ενεργεί ως ενδιάμεσος στο όνομα και για λογαριασμό του εμπόρου αυτού (απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2022, Tiketa, C-536/20, EU:C:2022:112, σκέψη 31).

24 Επομένως, προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα αφορά, κατ' ουσίαν, το ζήτημα εάν το άρθρο 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83 έχει την έννοια ότι η προβλεπόμενη στην ανωτέρω διάταξη εξαίρεση από το δικαίωμα υπαναχώρησης είναι αντιτάξιμη έναντι καταναλωτή ο οποίος συνήψε εξ αποστάσεως σύμβαση για την απόκτηση δικαιώματος πρόσβασης σε δραστηριότητα αναψυχής με ενδιάμεσο που ενεργεί στο όνομά του, αλλά για λογαριασμό του διοργανωτή της εν λόγω δραστηριότητας.

25 Τα άρθρα 9 έως 15 της οδηγίας 2011/83 παρέχουν στον καταναλωτή δικαίωμα υπαναχώρησης, μεταξύ άλλων μετά τη σύναψη εξ αποστάσεως σύμβασης, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 7, της οδηγίας, και καθορίζουν τις προϋποθέσεις και τον τρόπο άσκησης του εν λόγω δικαιώματος.

26 Επομένως, κατά το άρθρο 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2011/83, ο καταναλωτής διαθέτει, κατ' αρχήν, προθεσμία δεκατεσσάρων ημερών για να υπαναχωρήσει από εξ αποστάσεως σύμβαση, ενώ η άσκηση του δικαιώματος υπαναχώρησης επιφέρει, σύμφωνα με το άρθρο 12, στοιχείο α', της οδηγίας, την απόσβεση της υποχρέωσης των συμβαλλομένων μερών να εκτελέσουν τη σύμβαση.

27 Εντούτοις, το άρθρο 16 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει εξαιρέσεις από το δικαίωμα υπαναχώρησης· μία τέτοια εξαίρεση διαλαμβάνεται στο στοιχείο ιβ' του άρθρου αυτού και αφορά την περίπτωση παροχής υπηρεσιών σχετιζόμενων με δραστηριότητες αναψυχής, εάν η σύμβαση προβλέπει συγκεκριμένη ημερομηνία ή περίοδο εκτέλεσης.

28 Συναφώς, πρέπει εκ προοιμίου να διευκρινιστεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, όταν μια διάταξη του δικαίου της Ένωσης δεν παραπέμπει στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και του πεδίου εφαρμογής της, πρέπει κατά κανόνα να ερμηνεύεται με τρόπο αυτοτελή και ομοιόμορφο σε ολόκληρη την Ένωση, με γνώμονα όχι μόνον το γράμμα της, αλλά και το πλαίσιο στο οποίο η διάταξη αυτή εντάσσεται και τον σκοπό τον οποίο η οικεία κανονιστική ρύθμιση επιδιώκει (πρβλ. απόφαση της 21ης Οκτωβρίου 2020, Möbel Kraft, C-529/19, EU:C:2020:846, σκέψη 21 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

29 Επομένως, ο νομικός χαρακτηρισμός κατά το εθνικό δίκαιο της υπηρεσίας την οποία ένας έμπορος παρέχει σε καταναλωτή δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να ασκεί επιρροή στην ερμηνεία του άρθρου 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83.

30 Όσον αφορά, πρώτον, το ζήτημα εάν η μεταβίβαση δικαιώματος πρόσβασης σε δραστηριότητα αναψυχής, από ενδιάμεσο ο οποίος ενεργεί για λογαριασμό του διοργανωτή της δραστηριότητας σε καταναλωτή, συνιστά παροχή υπηρεσιών σχετιζόμενων με την εν λόγω δραστηριότητα, κατά την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83, πρέπει, αφενός, να εξακριβωθεί εάν μια τέτοια συμβατική σχέση μεταξύ του ενδιαμέσου και του καταναλωτή είναι δυνατόν να εμπίπτει στην έννοια της «σύμβασης παροχής υπηρεσιών», όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2, σημείο 6, της οδηγίας.

31 Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η ανωτέρω έννοια ορίζεται ευρέως και περιλαμβάνει κάθε σύμβαση, πλην της σύμβασης πώλησης, κατά την έννοια του άρθρου 2, σημείο 5, της οδηγίας 2011/83, βάσει της οποίας ο έμπορος παρέχει ή αναλαμβάνει να παράσχει μια υπηρεσία στον καταναλωτή και ο καταναλωτής καταβάλλει ή αναλαμβάνει να καταβάλει το σχετικό τίμημα [πρβλ. απόφαση της 14ης Μαΐου 2020, NK (Σχεδιασμός μονοκατοικίας), C-208/19, EU:C:2020:382, σκέψη 62 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

32 Κατά το άρθρο 2, σημείο 5, της οδηγίας 2011/83, ως «σύμβαση πώλησης» νοείται κάθε σύμβαση βάσει της οποίας ο έμπορος μεταβιβάζει ή αναλαμβάνει να μεταβιβάσει την κυριότητα αγαθών στον καταναλωτή, ο δε καταναλωτής καταβάλλει ή αναλαμβάνει να καταβάλει το τίμημα, καθώς και κάθε σύμβαση που έχει ως αντικείμενο ταυτόχρονα την παροχή αγαθών και υπηρεσιών. Εξάλλου, η έννοια του «αγαθού» ορίζεται στο άρθρο 2, σημείο 3, της ίδιας οδηγίας ως αναφερόμενη, κατ' αρχήν, σε κάθε ενσώματο κινητό πράγμα, πλην των πραγμάτων τα οποία πωλούνται στο πλαίσιο μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης ή με άλλον τρόπο από νόμιμη αρχή.

33 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η συμβατική σχέση μεταξύ της DM και της CTS Eventim προβλέπει, ως κύρια υποχρέωση της δεύτερης, τη μεταβίβαση του δικαιώματος πρόσβασης στη δραστηριότητα αναψυχής που αναγράφεται στα επίμαχα στην κύρια δίκη εισιτήρια.

34 Κατά συνέπεια, διαπιστώνεται ότι τέτοια συμβατική σχέση, η οποία έχει κατ' ουσίαν ως αντικείμενο τη μεταβίβαση ενός δικαιώματος και όχι τη διάθεση ενός αγαθού, εμπίπτει, εξ ορισμού, στην κατά το άρθρο 2, σημείο 6, της οδηγίας 2011/83 έννοια της «σύμβασης παροχής υπηρεσιών». Ως εκ τούτου, η εκτέλεσή της από τον έμπορο συνιστά παροχή υπηρεσιών, κατά το άρθρο 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας.

35 Διευκρινίζεται, συναφώς, ότι το γεγονός ότι η ύπαρξη ενός δικαιώματος ή ορισμένων αδειών πιστοποιείται από έγγραφα τα οποία μπορούν να αποτελέσουν, αυτά καθεαυτά, αντικείμενο εμπορίας δεν αρκεί για να συναχθεί ότι το δικαίωμα ή οι άδειες εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων της Συνθήκης που διέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων και όχι στο πεδίο εφαρμογής των σχετικών με την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών διατάξεων (πρβλ. απόφαση της 21ης Οκτωβρίου 1999, Jägerskiöld, C-97/98, EU:C:1999:515, σκέψεις 35 και 36).

36 Αφετέρου, πρέπει να εξακριβωθεί εάν η μεταβίβαση δικαιώματος πρόσβασης σε δραστηριότητα αναψυχής από ενδιάμεσο ο οποίος ενεργεί για λογαριασμό του διοργανωτή της δραστηριότητας μπορεί να θεωρηθεί ως υπηρεσία σχετιζόμενη με την εν λόγω δραστηριότητα, κατά την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83.

37 Συναφώς, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι οι διάφορες κατηγορίες υπηρεσιών που απαριθμούνται στη διάταξη αυτή αποτελούν τομεακές εξαιρέσεις, στις οποίες μνημονεύονται, με τρόπο γενικό, οι παρεχόμενες στους σχετικούς τομείς υπηρεσίες και δεν

εμπίπτουν οι υπηρεσίες οι οποίες δεν είναι υποχρεωτικό να εκτελεστούν σε καθορισμένη ημερομηνία ή εντός συγκεκριμένης προθεσμίας (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 10ης Μαρτίου 2005, EasyCar, C-336/03, EU:C:2005:150, σκέψεις 22 και 24).

38 Καθόσον, επομένως, το άρθρο 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83 καλύπτει, κατ' αρχήν, όλες τις υπηρεσίες που παρέχονται στον τομέα των δραστηριοτήτων αναψυχής, από τη χρήση του όρου «σχετιζόμενη» προκύπτει ότι η προβλεπόμενη στην ανωτέρω διάταξη εξαίρεση δεν αφορά μόνον τις υπηρεσίες που σχετίζονται άμεσα με την ίδια την πραγματοποίηση της δραστηριότητας αναψυχής.

39 Ως εκ τούτου, διαπιστώνεται ότι η μεταβίβαση δικαιώματος πρόσβασης σε δραστηριότητα αναψυχής συνιστά, αυτή καθεαυτήν, υπηρεσία σχετιζόμενη με την εν λόγω δραστηριότητα, κατά την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83.

40 Αντιθέτως, από το γράμμα της ανωτέρω διάταξης δεν προκύπτει το εάν τέτοια υπηρεσία είναι δυνατόν να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της σε περίπτωση κατά την οποία παρέχεται από άλλο πρόσωπο και όχι από τον ίδιο τον διοργανωτή της δραστηριότητας αναψυχής.

41 Συναφώς, όσον αφορά το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83, επισημαίνεται ότι, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και δ', της οδηγίας, πριν δεσμευθεί ο καταναλωτής από σύμβαση συναπτόμενη εξ αποστάσεως ή εκτός εμπορικού καταστήματος ή από αντίστοιχη προσφορά, κάθε επαγγελματίας είναι υποχρεωμένος να του γνωστοποιήσει, μεταξύ άλλων και κατά περίπτωση, την ταυτότητα του επαγγελματία για λογαριασμό του οποίου ενεργεί.

42 Επομένως, η οδηγία 2011/83 προβλέπει ρητώς ότι είναι δυνατόν να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της σύμβαση συναφθείσα από έμπορο στο πλαίσιο της εκτέλεσης συμβατικής σχέσης δυνάμει της οποίας ο έμπορος αυτός ενεργεί για λογαριασμό ενός άλλου εμπόρου.

43 Συνεπώς, το γεγονός ότι μια υπηρεσία δεν παρέχεται από τον ίδιο τον διοργανωτή δραστηριότητας αναψυχής, αλλά από ενδιάμεσο που ενεργεί για λογαριασμό του, δεν αποκλείει το να γίνει δεκτό ότι τέτοια υπηρεσία σχετίζεται με την εν λόγω δραστηριότητα.

44 Επιπλέον, όσον αφορά τον σκοπό τον οποίο επιδιώκει το άρθρο 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 49 της οδηγίας, ο εν λόγω σκοπός έγκειται στην προστασία του εμπόρου από τον κίνδυνο που συνδέεται με την κράτηση ορισμένης χωρητικότητας, την οποία, εάν ασκούνταν δικαίωμα υπαναχώρησης, ο έμπορος θα δυσκολευόταν ενδεχομένως να καλύψει, όπερ αφορά, μεταξύ άλλων, κρατήσεις σε πολιτιστικές ή αθλητικές εκδηλώσεις.

45 Όπως προκύπτει επίσης από τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 16, στοιχείο ιβ', της οδηγίας 2011/83 αποσκοπεί, μεταξύ άλλων, στην προστασία των συμφερόντων των παρόχων ορισμένων υπηρεσιών, ώστε αυτοί να μην περιέρχονται σε υπέρμετρα μειονεκτική θέση όταν, συνεπεία της υπαναχώρησης του καταναλωτή λίγο πριν από την προβλεπόμενη για την παροχή της υπηρεσίας ημερομηνία, ακυρώνεται, χωρίς επιβάρυνση και χωρίς δικαιολόγηση, υπηρεσία για την οποία είχε γίνει προηγουμένως κράτηση (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 10ης Μαρτίου 2005, EasyCar, C-336/03, EU:C:2005:150, σκέψη 28).

46 Από τις δύο προηγούμενες σκέψεις συνάγεται ότι η προβλεπόμενη στην ανωτέρω διάταξη εξαίρεση από το δικαίωμα υπαναχώρησης είναι δυνατόν να ισχύει μόνο σε σχέση με τις υπηρεσίες που παρέχονται προς εκπλήρωση συμβατικής υποχρέωσης η οποία υφίσταται έναντι του καταναλωτή και της οποίας η απόσβεση, συνεπεία της προβλεπόμενης στο άρθρο 12, στοιχείο α′, της οδηγίας 2011/83 υπαναχώρησης, θα είχε ως αποτέλεσμα να φέρει ο διοργανωτής της δραστηριότητας τον κίνδυνο που συνδέεται με την κράτηση της χωρητικότητας που θα καθίστατο, με τον τρόπο αυτόν, διαθέσιμη.

47 Κατά συνέπεια, η μεταβίβαση, από ενδιάμεσο, δικαιώματος πρόσβασης σε δραστηριότητα είναι δυνατόν να συνιστά υπηρεσία σχετιζόμενη με την εν λόγω δραστηριότητα, κατά την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο ιβ′, της οδηγίας 2011/83 μόνο στο μέτρο που ο διοργανωτής της δραστηριότητας φέρει τον επίμαχο κίνδυνο.

48 Συναφώς, είναι αδιάφορο το εάν την ημέρα κατά την οποία ο καταναλωτής δηλώνει ότι υπαναχωρεί ο έμπορος θα μπορούσε, ενδεχομένως, να καλύψει με άλλον τρόπο τη χωρητικότητα που θα καθίστατο διαθέσιμη συνεπεία της άσκησης του δικαιώματος υπαναχώρησης, ιδίως με τη μεταπώληση των εισιτηρίων σε άλλους πελάτες. Πράγματι, δεν είναι δυνατόν να εξαρτάται η εφαρμογή του άρθρου 16, στοιχείο ιβ′, της οδηγίας 2011/83 από τέτοια εκτίμηση των περιστάσεων σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση.

49 Εν προκειμένω, από τη δικογραφία που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο προκύπτει ότι, δυνάμει των συμβατικών όρων που συνδέουν τη CTS Eventim με τον διοργανωτή της συναυλίας της οποίας η ακύρωση είναι επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης, ο διοργανωτής είναι υποχρεωμένος να απαλλάξει τη CTS Eventim από οποιαδήποτε ευθύνη σε περίπτωση κατά την οποία ένας αγοραστής ζητήσει την επιστροφή του αντιτίμου ενός εισιτηρίου. Επομένως, σε περίπτωση καταγγελίας της επίμαχης στην κύρια δίκη σύμβασης μετά την υπαναχώρηση της DM, ο διοργανωτής της συναυλίας θα οφείλει να επιστρέψει στην DM το αντίτιμο των εισιτηρίων που αυτή αγόρασε από τη CTS Eventim.

50 Υπό τις συνθήκες αυτές, διαπιστώνεται ότι, υπό την επιφύλαξη των εξακριβώσεων στις οποίες οφείλει να προβεί το αιτούν δικαστήριο, η μεταβίβαση από τη CTS Eventim στην DM του δικαιώματος πρόσβασης στη συναυλία της οποίας η ακύρωση είναι επίμαχη στη διαφορά της κύριας δίκης συνιστά υπηρεσία σχετιζόμενη με δραστηριότητα αναψυχής, κατά την έννοια του άρθρου 16, στοιχείο ιβ′, της οδηγίας 2011/83.

51 Όσον αφορά, δεύτερον, το ζήτημα εάν πρέπει να θεωρηθεί ότι για συναυλία όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη προβλέπεται συγκεκριμένη ημερομηνία ή προθεσμία εκτέλεσης, διαπιστώνεται ότι, ως εκ του αντικειμένου της, η σύμβαση για τη μεταβίβαση δικαιώματος πρόσβασης σε δραστηριότητα αναψυχής πρέπει οπωσδήποτε να εκτελεστεί κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ της ημερομηνίας μεταβίβασης του εν λόγω δικαιώματος και της ημερομηνίας διεξαγωγής της δραστηριότητας στην οποία το δικαίωμα αυτό παρέχει πρόσβαση.

52 Συναφώς, είναι αδιάφορο το εάν το δικαίωμα πρόσβασης διατίθεται από τον ίδιο τον διοργανωτή της δραστηριότητας αναψυχής ή από ενδιάμεσο.

53 Κατά συνέπεια, σύμβαση για τη μεταβίβαση δικαιώματος πρόσβασης σε δραστηριότητα αναψυχής συναφθείσα από ενδιάμεσο που ενεργεί στο όνομά του, αλλά για λογαριασμό του διοργανωτή της δραστηριότητας, πρέπει να θεωρηθεί ότι προβλέπει συγκεκριμένη ημερομηνία ή προθεσμία εκτέλεσης, εφόσον η δραστηριότητα αυτή είναι προγραμματισμένη να διεξαχθεί σε καθορισμένη ημερομηνία ή εντός συγκεκριμένης προθεσμίας.

54 Πάντως, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, τούτο ισχύει για την υπόθεση της κύριας δίκης, δεδομένου ότι η διεξαγωγή της συναυλίας στην οποία παρέχουν πρόσβαση τα δικαιώματα τα οποία η CTS Eventim διέθεσε στην DM είναι προγραμματισμένη για συγκεκριμένη ημερομηνία.

55 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των ανωτέρω σκέψεων, στο υποβληθέν προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 16, στοιχείο ιβ′, της οδηγίας 2011/83 έχει την έννοια ότι η προβλεπόμενη στην ανωτέρω διάταξη εξαίρεση από το δικαίωμα υπαναχώρησης είναι αντιτάξιμη έναντι καταναλωτή ο οποίος συνήψε εξ αποστάσεως σύμβαση για την απόκτηση δικαιώματος πρόσβασης σε δραστηριότητα αναψυχής με ενδιάμεσο που ενεργεί στο όνομά του, αλλά για λογαριασμό του διοργανωτή της εν λόγω δραστηριότητας, εφόσον, αφενός, η απόσβεση, συνεπεία της προβλεπόμενης στο άρθρο 12, στοιχείο α′, της οδηγίας 2011/83 υπαναχώρησης, της υποχρέωσης την οποία ο ενδιάμεσος υπείχε έναντι του καταναλωτή να εκτελέσει τη σύμβαση θα είχε ως αποτέλεσμα να φέρει ο διοργανωτής της δραστηριότητας τον κίνδυνο που συνδέεται με την κράτηση της χωρητικότητας που θα καθίστατο, με τον τρόπο αυτόν, διαθέσιμη και, αφετέρου, η δραστηριότητα αναψυχής στην οποία το εν λόγω δικαίωμα παρέχει πρόσβαση είναι προγραμματισμένη να διεξαχθεί σε καθορισμένη ημερομηνία ή εντός συγκεκριμένης προθεσμίας.

Επί των δικαστικών εξόδων

56 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 16, στοιχείο ιβ′, της οδηγίας 2011/83/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με τα δικαιώματα των καταναλωτών, την τροποποίηση της οδηγίας 93/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 1999/44/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση της οδηγίας 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου και της οδηγίας 97/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, έχει την έννοια ότι η προβλεπόμενη στην ανωτέρω διάταξη εξαίρεση από το δικαίωμα υπαναχώρησης είναι αντιτάξιμη έναντι καταναλωτή ο οποίος συνήψε εξ αποστάσεως σύμβαση για την απόκτηση δικαιώματος πρόσβασης σε δραστηριότητα αναψυχής με ενδιάμεσο που ενεργεί στο όνομά του, αλλά για λογαριασμό του διοργανωτή της εν λόγω δραστηριότητας, εφόσον, αφενός, η απόσβεση, συνεπεία της προβλεπόμενης στο άρθρο 12, στοιχείο α′, της οδηγίας 2011/83 υπαναχώρησης, της υποχρέωσης την οποία ο ενδιάμεσος υπείχε έναντι του καταναλωτή να εκτελέσει τη σύμβαση θα είχε ως αποτέλεσμα να φέρει ο διοργανωτής της δραστηριότητας τον κίνδυνο που συνδέεται με την κράτηση της χωρητικότητας που θα καθίστατο, με τον τρόπο αυτόν, διαθέσιμη και, αφετέρου, η δραστηριότητα αναψυχής στην οποία το εν λόγω δικαίωμα παρέχει πρόσβαση είναι προγραμματισμένη να διεξαχθεί σε καθορισμένη ημερομηνία ή εντός συγκεκριμένης προθεσμίας.

(υπογραφές)